

Enkele fragmenten van Rudolf Steiner over bacillen en inenting

© Elke Bußler

In het licht van de huidige situatie leek het me een goed idee om eens op te zoeken wat Rudolf Steiner over ziekteverwekkers en inenting te zeggen heeft. Wat ik gevonden heb, staat allemaal in boeken die – bij mijn weten – niet in het Nederlands beschikbaar zijn; daarom heb ik zelf een paar stukjes ervan vertaald; zie hieronder.

Het eerste stuk gaat over bacillen. Over virussen heeft Steiner het niet. Die waren in zijn tijd nog niet zo lang geleden uitgevonden, en blijkbaar niet belangrijk genoeg voor hem om het er apart over te hebben. Hij spreekt wel over 'ziekteverwekkers' in het algemeen, waarover hij zegt dat ze het gevolg of bijkomstig verschijnsel van een ziekte zijn, maar niet de oorzaak ervan (GA 73a). En dat bacillen als dragers van infectieziekten het gevolg zijn van leugens, van verstoffelijkte leugendemonen (GA 99). Ik denk dat we er rustig van uit kunnen gaan dat zijn beschrijving van bacillen in grote lijnen ook op virussen toepasbaar is – waarbij in het geval van virussen sprake is van een nog verdergaande degeneratie. In het eerste stukje hieronder een aardige beschrijving van de gevolgen van angst en materialisme.

En dan de inenting. De enige vaccinatie die in de tijd van Steiner op grote schaal werd toegepast, was die tegen pokken (al waren er ook al andere bekend: rabies, tyfus, cholera, pest). Hij beschrijft er het gevaar van, maar zegt ook dat mensen die vertrouwd zijn met geesteswetenschap, er weinig last van zullen hebben. Of hij deze relativering ook gemaakt zou hebben ten aanzien van de huidige genterapie, betwijfel ik ten zeerste.

En daarover gaan de laatste stukjes. Wat hij honderd jaar geleden voorspelde, lijkt op dit moment te gebeuren. De 'afschaffing van de ziel' waar hij het over heeft, heet nu: the great reset.

Over microben

Uit de voordracht van 5 mei 1914 te Bazel, uit de cyclus: "Hoe kom je tot begrip van de geestelijke wereld?" (GA 154, p. 46-47)

In de huidige tijd bestaat er, zoals u weet, een vrees die grote overeenkomsten vertoont met de Middeleeuwse vrees voor spoken. Dat is de huidige vrees voor bacillen. Deze twee angsttoestanden zijn feitelijk precies hetzelfde. Ze komen ook in zoverre helemaal overeen als elk van de twee tijdperken, de Middeleeuwen en de nieuwe tijd, zich precies zo gedraagt als het bij zijn respectieve karakter past. De Middeleeuwen kennen een zeker geloof in de geestelijke wereld; de vrees is dan uiteraard ook gericht op geestelijke wezens. De nieuwe tijd heeft dit geloof in de geestelijke wereld verloren. Tegenwoordig geloven we in de materie, en we zijn dan ook bang voor materiële wezens, hoe klein dan ook. Een inhoudelijk verschil, nietwaar, zou je hooguit kunnen zien in het feit dat de spoken tenminste qua verschijning nog iets voorstellen vergeleken bij de piepkleine bacillen, die eigenlijk op geen enkele manier, zou ik zeggen, echt indruk kunnen maken met hun verschijning of je serieus schrik aanjagen zoals een flinke spook. Nu wil ik hiermee natuurlijk niet zeggen dat je de bacillen zou moeten koesteren of dat het als het ware een goede zaak zou zijn om heel veel met bacillen samen te leven. Dat is helemaal niet de bedoeling. Maar het is ook niet in tegenspraak met wat ik eerder heb gezegd, want tenslotte zijn bacillen zeker een realiteit, maar dat waren de spoken ook. Voor degenen die werkelijk in de geestelijke wereld konden geloven, bestaat er in dit opzicht niet eens een verschil qua realiteit.

Nu gaat het erom, en dat is het wezenlijke wat ik vandaag wil benadrukken, dat bacillen alleen gevaarlijk kunnen worden als ze gekoesterd worden. Koesteren moet je de bacillen niet. Daarin zullen zeker ook de materialisten het met ons eens zijn, als we de eis stellen dat je bacillen niet moet koesteren. Maar als we verdergaan en vanuit het standpunt van een ware geesteswetenschap erover spreken waardoor ze het meest gekoesterd worden, dan zullen ze daar niet meer in meegaan, de materialisten. Bacillen worden het sterkst gekoesterd wanneer de mens niets anders in zijn slaaptoestand meeneemt dan een materialistische overtuiging. Er bestaat geen beter middel voor deze koestering dan met uitsluitend materialistische voorstellingen te gaan slapen en vanuit de slaap, vanuit de geestelijke wereld met je Ik en astraallichaam op de organen van je fysiek lichaam in te werken die geen bloed en zenuwstelsel zijn. Er bestaat geen beter middel om bacillen te koesteren dan met een uitsluitend materialistische overtuiging te slapen.

Althans, er bestaat nog tenminste één ander middel dat net zo goed is als dit. En dat is: in een haard van epidemische of endemische ziekten leven en niets anders in je opnemen dan de ziektebeelden om je heen, zodat je enkel en alleen vervuld bent met het gevoel van vrees voor deze ziekte. Dat werkt inderdaad net zo goed. Als je jezelf niets anders kunt voorhouden dan vrees voor de ziekten die zich om je heen afspelen in een epidemische ziektehaard, en als je met de vrees in gedachten de slaap en de nacht ingaat, dan ontstaan in je ziel de onbewuste weerspiegelingen hiervan, imaginaties die doorspekt zijn met vrees. En dat is een goed middel om bacillen te koesteren en te vertroetelen. Als je deze vrees maar een beetje kunt afzwakken door daadkrachtige liefde, wanneer je bijvoorbeeld tijdens het verzorgen van zieken soms kunt vergeten dat je zelf ook geïnfecteerd kunt raken, dan verzwak je daarmee ook echt de bacillen-koesterende krachten.

Over de pokkeninenting

Uit een bespreking met artsen op 22 april 1924 (GA 314, p. 287-288)

De pokkeninenting (...) is alleen schadelijk voor mensen die met hoofdzakelijk materialistische gedachten opgroeien. Dan wordt het vaccineren tot een soort Ahrimanische kracht; de mens kan niet meer uitgroeien boven een zeker materialistisch voelen. En dat is het bedenkelijke aan de pokkeninenting, dat de mensen als het ware van binnen met een fantoom worden bekleed. De mens zit dan met een fantoom dat hem hindert zijn ziele-entiteiten zo ver los te krijgen van het fysiek organisme als bij normaal bewustzijn het geval is. Hij wordt constitutioneel materialistisch, hij kan zich niet meer verheffen tot het geestelijke. Dat is het bedenkelijke aan de inenting.

Nu wordt hier natuurlijk altijd geschermd met de statistiek. Het is maar de vraag of we juist in deze dingen zo veel waarde moeten hechten aan statistiek. Bij de pokkeninenting gaat het in hoge mate om een psychisch proces. Het is helemaal niet uitgesloten dat het geloof dat de inenting zal helpen, een onberekenbaar grote rol speelt. En als je dit geloof nu eens door iets anders zou kunnen vervangen? Als je de mensen in overeenstemming met hun natuur zou opvoeden, dan zouden ze ook ontvankelijk zijn voor andere indrukken dan een inenting. Doordat ze weer dichterbij de geest worden gebracht, zou het zeker mogelijk zijn om tegen het onbewuste binnendringen van de voorstelling: 'Hier heerst een pokkenepidemie' met even veel succes op te treden door de mensen er volledig van bewust te maken: 'Hier heerst iets geestelijks – al is dit geestelijke er niet rechtens – waartegen ik overeind moet blijven.' In ieder geval zou je de mensen sterk moeten maken tegen dit soort invloeden.

Over het huidige (?!) 'vaccin' en de afschaffing van de ziel

Uit de voordracht van 7 oktober 1917 te Dornach, uit de cyclus: "De spirituele achtergronden van de uitwendige wereld" (GA 177, p. 97-98)

Zoals destijds op het Concilie van Constantinopel [in 869] de geest werd afgeschaft, dat wil zeggen, zoals het dogma werd opgesteld: "De mens bestaat alleen uit lichaam en ziel; het over een geest te hebben is ketters", zo zal in een andere vorm ernaar worden gestreefd de ziel af te schaffen, het zielenleven. En er zal een tijd komen, misschien niet eens in een heel verre toekomst, (...) dat er gezegd zal worden: "Het is een teken van ziekte om alleen al aan een geest en een ziel te denken. Gezond is alleen wie het enkel over het lichaam heeft."

Het zal als een ziektesymptoom worden beschouwd als een mens zich zo ontwikkelt dat hij op het idee kan komen dat er een geest of een ziel bestaat. Dit zullen 'zieke' mensen zijn. En er zal – daar kunt u heel zeker van zijn – een 'geneesmiddel' worden gevonden waarmee dit aangepakt gaat worden. Destijds werd de geest afgeschaft [door een dogma]. De ziel zal worden afgeschaft met behulp van een 'geneesmiddel'. Vanuit een 'gezonde zienswijze' zal een vaccin worden gevonden waardoor op een zo jong mogelijke leeftijd, liefst direct na de geboorte, zodanig op het organisme wordt ingewerkt dat in dit menselijk lichaam geen ruimte meer is voor de gedachte dat er een ziel en een geest bestaan.

Zo scherp zullen de twee wereldbeschouwelijke stromingen tegenover elkaar komen te staan. De ene zal erover na moeten denken hoe begrippen en voorstellingen gevormd kunnen worden waarin de echte werkelijkheid tot uitdrukking komt, de werkelijkheid van de geest en de ziel. De andere, de opvolgers van de huidige materialisten, zullen naar het vaccin zoeken dat het lichaam 'gezond' maakt, dat wil zeggen, het zodanig manipuleert dat dit lichaam door zijn constitutie niet meer van zottigheden rept zoals ziel en geest, maar 'op een gezonde manier' spreekt over de krachten die in machines en in de chemie werken of die in de kosmische nevel planeten en zonnen doen ontstaan. Dat zullen ze door fysieke ingrepen bewerkstelligen. Materialistische medici zullen de taak krijgen de zielen uit te drijven uit de mensheid.

Ja, wie meent dat je met speelse begrippen in de toekomst kunt kijken, die zit er helemaal naast. Met ernstige, grondige, diepe begrippen moeten we in de toekomst kijken. Geesteswetenschap is geen speelse hobby, is niet zomaar een theorie, maar geesteswetenschap is een werkelijke plicht ten aanzien van de ontwikkeling van de mensheid.

Uit de voordracht van 27 oktober 1917, uit dezelfde cyclus (p. 236-237)

De Geesten van de Duisternis [die sinds de strijd van Michaël in 1879 op de aarde zijn geworpen] zijn onder ons, ze zijn hier. We moeten waakzaam blijven om op te merken waar we ze tegenkomen, zodat we ons er een beeld van kunnen vormen waar ze aanwezig zijn. Want het grootste gevaar in de nabije toekomst zal erin bestaan dat we ons onbewust overleveren aan de invloeden die er hoe dan ook zijn. Want of de mens ze wel of niet kent, verandert niets aan hun realiteit.

In de eerste plaats zullen deze Geesten van de Duisternis zich op datgene richten wat zich nu op de aarde uitbreidt en waarin de Geesten van het Licht

in hun ware oriëntatie werkzaam kunnen zijn. Ze zullen erop uit zijn daar verwarring over te stichten en deze activiteiten in verkeerde richtingen af te buigen. Ik heb al gewezen op zo'n verkeerde richting, een van de meest paradoxale. Ik heb u erop gewezen dat de menselijke lichamen zich weliswaar zo zullen ontwikkelen dat een zekere spiritualiteit zich erin kan ontplooien, maar dat de materialistische zienswijze, die, gedreven door de Geesten van de Duisternis, steeds verder om zich heen zal grijpen, dit zal tegenwerken en met materiële middelen ertegen zal strijden. Ik heb u gezegd dat de Geesten van de Duisternis hun gastheren, de mensen waarin ze zullen wonen, er zelfs toe zullen inspireren een vaccin in elkaar te knutselen om de zielen al op heel jonge leeftijd, op de omweg via het fysieke, de neiging tot spiritualiteit af te leren. Zoals tegenwoordig de lichamen tegen het een en ander worden ingeënt, zo zullen in de toekomst de kinderen met een stof worden ingeënt – die zeker geproduceerd kan worden – waardoor ze immuun zullen worden tegen de neiging de 'zottigheden' van het spirituele leven van binnenuit te ontwikkelen. 'Zottigheden' uiteraard vanuit materialistisch oogpunt bekeken.

Uit de voordracht van 3 juli 1921 te Dornach, uit de cyclus: "De mens als fysiek en zielewezen in zijn relatie tot de wereld" (GA 205, p. 130-132)

Nu en dan moet je dit soort blikken in de toekomst van onze cultuur werpen. In de huidige tijd is dit beslist noodzakelijk. Want wie tegenwoordig precies kan overzien hoe de dingen zich ontwikkelen, die weet hoe snel we in wezen op deze verstarring van onze cultuur afstevenen. Ik wil ook bij deze gelegenheid niet onvermeld laten dat tot het jaar 869, tot het achtste algemene oecumenische Concilie van Constantinopel, de mens werd onderverdeeld in lichaam, ziel en geest. Nu werd, zoals ik al vaker heb verteld, op dit achtste algemene oecumenische Concilie voor het Avondland de formule opgesteld: "Je mag niet geloven dat de mens uit lichaam, ziel en geest bestaat, maar alleen uit lichaam en ziel, waarbij de ziel enkele geestelijke eigenschappen heeft." Deze opvatting werd vervolgens gemeengoed. In de Middeleeuwen was het ketters, was het een heresie om te geloven dat de mens uit lichaam, ziel en geest bestaat.

Tegenwoordig komen de filosofieprofessoren door 'onvooringenomen wetenschap' tot de bevinding dat de mens alleen uit lichaam en ziel bestaat. Deze 'onvooringenomen wetenschap' is niets anders dan een besluit van het achtste algemene oecumenische Concilie. Maar de tendens gaat nog naar iets anders. Je zou kunnen zeggen: Door dit achtste oecumenische Concilie heeft de mensheid het bewustzijn van de geest verloren, waar we ons voor in moeten spannen om het terug te krijgen. Als we echter verdergaan op de weg die ik nu heb geschetst, dan verliest de mensheid ook nog eens het bewustzijn van de ziel.

Bij de materialisten uit de 19^e eeuw was dit bewustzijn van de ziel al zo ver gedaald dat er gezegd werd: "De hersenen scheiden gedachten af zoals de lever gal afscheidt." Er was dus eigenlijk alleen nog maar het bewustzijn van de fysieke processen. En inderdaad bestaat tegenwoordig al, zonder dat de mensen er weet van hebben, in bepaalde ondergrondse bewegingen waar allerlei genootschappen naar dit soort dingen toewerken, het streven om iets soortgelijks te bewerkstelligen als in 869 op het Concilie van Constantinopel, namelijk om te verklaren: "De mens bestaat niet uit lichaam en ziel, maar alleen uit een lichaam; de ziel is slechts iets dat zich vanuit het lichaam ontwikkelt. Het is dan ook onmogelijk om de mens op te voeden via zijn ziel. Het is dus zaak

om een middel te vinden, een materieel middel, waarmee je de mens op een bepaalde leeftijd kunt inenten, en dan zal die ten gevolge van de inenting zijn talenten ontplooien."

Deze tendens bestaat echt. Ze ligt precies in de lijn van de Ahrimanische ontwikkeling: geen scholen meer stichten om te onderwijzen, maar de mensen inenten met bepaalde stoffen. Dat is namelijk mogelijk. Het is niet zo dat het niet zou kunnen. Het kan wel, maar daarmee maak je de mens tot een automaat. Je zou een gigantische versnelling teweegbrengen van wat je anders bereikt door een dictaat voor het denken, dus door een opvoeding die aanstuurt op een dictaat voor het denken. Er bestaan heus stoffen die je kunt winnen, waardoor de mens, als hij bijvoorbeeld op zijn zevende ermee wordt ingeënt, zich de lagere school zou kunnen besparen; hij zou namelijk een gedachtenautomaat worden. Hij zou buitengewoon intelligent worden, maar hij zou er geen bewustzijn van hebben. Deze intelligentie zou automatisch functioneren.

Maar wat is veel mensen er tegenwoordig nog aan gelegen of de mens een innerlijk leven heeft of niet? Als hij maar in de buitenwereld rondloopt en dit of dat doet! De mensen die zich vandaag de dag bij voorkeur overgeven aan de Ahrimanische cultuur – en die zijn er ook – streven beslist naar dit soort idealen. Wat zou er tenslotte aantrekkelijker kunnen zijn voor een zienswijze die tegenwoordig steeds meer in zwang raakt, dan een vaccin in elkaar te knutselen in plaats van je jarenlang af te sloven met de kinderen! Je moet deze dingen drastisch beschrijven. Zolang je ze niet drastisch beschrijft, heeft namelijk de huidige mensheid niet in de gaten op welke doelen ze afstevent. Door een dergelijk vaccin zou worden bewerkstelligd dat de verbinding tussen het etherlichaam en het fysiek lichaam lossier wordt gemaakt. Zodra het etherlichaam lossier komt te zitten, komt het tot een buitengewoon levendig spel tussen het universum en het etherlichaam; de mens zou dan een automaat worden. Want het fysiek lichaam van de mens moet hier op aarde door een geestelijke wil worden opgevoed.